

Europaudvalget
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Villy Dyhr
Dok. FBR Lib:10883.1/ph

4. december 2002

Møde i Europaudvalget 6. december 2002

På Europaudvalgets møde fredag den 6. december 2002 kl. 10 behandles:

1. Modtagelse af deputation: Danmarks Naturfredningsforening, Forbrugerrådet, Greenpeace og Økologisk Landsforening vedrørende GMO. Se vedlagte erklæring
2. Rådsmøde (miljøministre) den 9.-10. december 2002.

Se vedlagte bilag, hvor Forbrugerrådet kommenterer udvalgte punkter på dagsordenen.

1. Modtagelse af deputation: Danmarks Naturfredningsforening, Forbrugerrådet, Greenpeace og Økologisk Landsforening vedrørende GMO

De i deputationen deltagende organisationer repræsenterer en række organisationer, som har udarbejdet en fælles dansk GMO-erklæring.

De underskrivende organisationer er bekymrede over det stigende omfang af problemer, der synes at følge med anvendelsen af GMO'er i landbruget, og er derfor blevet enige om en række fælles mål: et dansk GMO-moratorium, GMO-fri såsæd, erstatningsansvar og mærkning.

2. Rådsmøde (miljøministre) den 9.-10. december 2002

2. Forordning om sporing og mærkning af GMO - politisk enighed om fælles holdning

Fælles dansk GMO-erklæring:

De underskrivende organisationer er bekymrede over det stigende omfang af problemer, der synes at følge med anvendelsen af GMO'er i landbruget, og er derfor blevet enige om en række fælles mål udtrykt i den vedlagte erklæring: et dansk GMO-moratorium, GMO-fri såsæd, erstatningsansvar og mærkning.

Forbrugerrådet er i forbindelse med mærkningsforordningen endvidere bekymret over forslaget om en mulighed for at mærke produkter med "kan indeholde", f.eks. efterfulgt af en liste over en række GMO'er. Dermed risikerer man, at størstedelen af produkter mærkes for en sikkerheds skyld, og forbrugerens frie valg fjernes.

Pkt. 5. EU's kemikaliepolitik

a. Forslag om ny kemikaliregulering - politisk drøftelse (åben debat)

b. Globale kemikaliespørgsmål - Rådskonklusioner

Høringssvar af 22. marts 2001 til Miljøstyrelsen:

Forbrugerrådet ønsker:

- et forbud mod CMR-, hormonforstyrrende, persistente, bioakkumulerbare og stærkt allergene stoffer, uanset i hvilke mængder de bruges. Dvs. at disse grupper af stoffer skal inkluderes i autorisationsordningen.
- at den kommende lovgivning skal omfatte importerede produkter, f.eks. tekstiler, computere, smykker, legetøj, møbler og pyntegenstande.
- EU's kemikalielovgivning bliver minimumskrav for produkter, hvor der eksisterer speciallovgivning (fx kosmetikdirektivet).
- 1 ton-grænsen fjernes, så samtlige ca. 100.000 stoffer vurderes.
- forbrugerne får fuld varedeklaration for, hvilke kemiske stoffer et produkt indeholder.

Pkt. 9. Direktiv om miljøansvar - status for arbejdet

Høringssvar til Miljøstyrelsen af 24. april 2002:

Generelt hilser Forbrugerrådet forslaget velkomment, da det er et vigtigt skridt på vejen til også på dette område at implementere grundsætningen om, at forureneren betaler, og af forsigtighedsprincippet. Direktivet forekommer begrænset med hensyn til dækningsområdet, og forbrugerorganisationerne mener, at også andre slags skader end på biodiversiteten bør omfattes, f.eks. bør person- og tingskader. Ligeledes bør direktivet udvides til at dække skader på biodiversiteten af GMO. Se om andre emner i vedlagte høringssvar.

Med venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl

Direktør

Villy Dyhr

Afdelingschef

Fælles dansk GMO-erklæring

Undertegnede organisationer er foruroligede over det stigende omfang af problemer, der synes at følge med anvendelsen af GMO'er (genetisk modificerede organismer) i landbruget.

Dyrkning af gensplejsede planter i Danmark vil i dag ikke give mærkbare fordele for landbruget, forbrugerne eller samfundet. En vurdering af de afgrøder, der har chancer for at opnå EU-godkendelse i de kommende år, ændrer ikke dette billede.

Landbruget er blevet lovet guld og grønne skove af genteknologiens tilhængerne, men erfaringerne viser i stedet, at de lovede udbyttestigninger og reduktioner i forbrug af sprøjtemidler ikke er blevet realiseret. Samtidig har dyrkning med GMO påført mange landmænd økonomiske og juridiske problemer.

Udviklingsmulighederne for den del af landbruget, herunder de økologiske landmænd, der ønsker at holde sig fri for GMO, begrænses af udgifter til kontrolforanstaltninger, utilsigtet forurening af råvarer og såsæd med GMO og besværliggørelse af omlægning af arealer, der er tilplantet med gensplejsede afgrøder.

Undertegnede organisationer er derfor blevet enige om disse fælles mål:

- **Et dansk GMO-moratorium.** Der må ikke være dyrkning eller udsætning af GMO'er i Danmark før nationale initiativer, der muliggør eksistensen og videre udvikling af GMO-frie landbrug i Danmark er gennemført. Danmark skal sideløbende fastholde sin støtte til GMO-moratoriet i EU (tænkepausen)
- **GMO-fri såsæd.** Almindelige plantefrø og såsæd skal holdes absolut GMO-fri og må ikke, som det nu foreslås i EU, være forurenede med GMO i mængder på 0,3-0,7%
- **Erstatningsansvar.** Der skal indføres en obligatorisk ansvarsforsikring for dyrkning og produktion med GMO. Eventuelle økonomiske, sundheds- eller miljømæssige omkostninger, som GMO kan påføre andre, skal ifølge forurenere-betaler-princippet afholdes af den, der forårsager skaden
- **Mærkning.** Alle varer, der er produceret ved hjælp af GMO, skal mærkes med et tydeligt, genkendeligt mærke. Dette indebærer også mærkning af æg-, kød- og mælkeprodukter fra husdyr, der er blevet fodret med gensplejset foder. Hvis de eventuelt vedtagne EU-mærkningskrav vedrørende GM-fødevarer ikke når dette mål, opfordrer organisationerne til indgåelse af nationale aftaler, der garanterer mærkning af alle fødevarer produceret ved hjælp af GMO.

Vi opfordrer befolkning, organisationer, politikere og virksomheder til at tilslutte sig disse mål og være med til at sikre betingelserne for et GMO-frit valg for såvel landmænd som forbrugere i Danmark og i EU.

Underskrevet af:

Økologisk Landsforening, Danmarks Naturfredningsforening, Forbrugerrådet, Danmarks Aktive Forbrugere, Grønne Familier, Greenpeace, NOAH-Friends of the Earth Denmark, Praktisk Økologi, Foreningen for Biodynamisk Jordbrug, Dansk Biavlerforening, Euro-toques Danmark (forening af kokke i europa).

Miljøstyrelsen
Internationalt kontor
Strandgade 29
1401 København K

Att.: Fuldmægtig Ole Kaae

22. marts 2001
HS/ph

EU's Hvidbog om Strategi for en ny Kemikaliepolitik

Miljøstyrelsen har med brev af 1. marts 2001, j.nr. M 711/17-0118, bedt om kommentarer til "Kommissionens hvidbog. Strategi for en ny kemikaliepolitik". KOM(2001) 88 endelig af 27.2.2001.

Forbrugerrådet støtter, at:

- kemikaliehvidbogens overordnede formål er en bæredygtig udvikling.
- EU's kemikaliepolitik skal sikre et højt beskyttelsesniveau for menneskets sundhed og miljøet, både for nuværende og for kommende generationer.
- man benytter forsigtighedsprincippet.
- substitution af farlige stoffer med mindre farlige stoffer tilskyndes.
- registrerings- og vurderingssystemet REACH overvejes finansieret gennem gebyrer.

Forbrugerrådet ønsker, at:

- forbud mod CMR-, hormonforstyrrende, persistente, bioakkumulerbare og allergene stoffer beskrives tydeligt i EU's kemikaliepolitik.
- hvidbogen også skal omfatte importerede produkter, fx tekstiler, smykker, legetøj, møbler og pyntegenstande.
- 1 ton-grænsen fjernes, så alle stoffer vurderes.
- der bliver lagt en tidsplan for undersøgelse af samtlige 100.000 stoffer.
- EU's kemikalielovgivning bliver minimumskrav for produkter, hvor der eksisterer speciallovgivning (fx kosmetikdirektivet).
- importører, forhandlere og forbrugere skal have et datablad med en fyldestgørende beskrivelse af, hvilke kemiske stoffer et produkt indeholder.

Indledning

I indledningen står der, at kemikaliepolitikens overordnede formål er en bæredygtig udvikling. Dette er en meget positiv formulering.

Det beskrives ligeledes, at kemiske stoffer kan være årsag til alvorlige sundhedsproblemer, føre til for tidlig død, medføre alvorlige miljøskader samt forårsage testikelkræft hos unge mænd og allergier. Kommissionen skriver også, at årsagen til den stærke stigning i allergier endnu ikke er klarlagt, men meget tyder på, at visse kemikalier spiller en rolle for den øgede allergiforekomst.

Der står derefter, at det er forståeligt, at folk er bekymrede over, at deres børn udsættes for ftalater, og over at man kan finde bromerede flammehæmmere i modermælk. Kommissionen skriver, at disse stoffer er omfattet af Kommissionens forslag til forbud, men at der går for lang tid, inden lovgivningsprocessen er ført til ende. Den eneste myndighed, der kan sørge for, at disse stoffer bliver forbudt, er Kommissionen. Derfor bør Kommissionen i sin kemikaliestrategi foreslå, at stoffer, der skader menneskets sundhed, forbydes.

I indledningen står der også, at EU's kemikaliepolitik skal sikre et højt beskyttelsesniveau for menneskers sundhed og miljøet, både for nuværende og kommende generationer. Men der står også, at den skal tilgodese et effektivt fungerende marked og en konkurrencedygtig kemisk industri. For at opnå disse mål står der, at forsigtighedsprincippet skal benyttes. For at opnå bæredygtighed vil Kommissionen tage hensyn til økologiske, økonomiske og sociale aspekter på en afbalanceret måde.

Resten af Kommissionens hvidbog bør afspejle det, der står i indledningen. For at sikre et højt beskyttelsesniveau er det en nødvendighed at forbyde sundheds- og miljøskadelige stoffer.

2.1 Væsentlige problemer, der blev konstateret ved gennemgangen

I hvidbogen står, at der i dag markedsføres 300.000 stoffer over 1 ton. Det betyder, at 70.000 stoffer markedsføres under 1 ton. Hvidbogen foreslår senere, at man kun vil registrere stoffer over 1 ton. Dvs. at 70.000 stoffer ikke vurderes.

2.3. De centrale elementer i strategiforslaget

Beskyttelse af menneskers sundhed og fremme af et miljø uden giftstoffer

Kommissionen foreslår, at hvis en producent eller en importør bruger mere end 1 ton pr. år af et bestemt kemisk stof, skal det registreres i en central database. Skæringsdatoen for denne registrering er år 2012.

I den nuværende kemikalielov skal nye stoffer registreres, hvis de produceres i mængder over 10 kg. Hvis man benytter sig af grænsen på 1 ton i stedet for 10 kg, betyder det, at det kun er 30.000 ud af de 100.000 kemiske stoffer, som vil blive vurderet. Dette er ikke acceptabelt. 70% af alle nyregistrerede stoffer indeholder en eller anden grad af farlighed, så de skal på Listen over Farlige Stoffer. Hvis det antages at det samme gør sig gældende for allerede eksisterende stoffer, betyder det, at ca. 70% af de 70.000 stoffer, som man ikke agter at undersøge, burde være på Listen over Farlige Stoffer.

Bestemte tidsfrister

Det beskrives, at Kommissionen vil behandle "fortidens synder", samt at disse stoffer skal testes inden 5 år.

I stedet for at skrive inden 5 år, bør der stå en dato.

Fordeling af ansvaret langs hele fremstillingskæden

Det beskrives, at producenter af præparater og andre downstream-brugere bliver pålagt at vurdere sikkerheden ved deres produkter for så vidt angår den del af livscyklussen, som de bidrager til, herunder bortskaffelse og affaldshåndtering. I den endelige kemikalielov bør det specificeres:

1. Hvilken metode vil man bruge til at analysere bortskaffelsen og affaldshåndteringen?
2. I hvilket omfang skal sådan en vurdering af sikkerheden udføres?
3. Er det meningen, at hver enkelt downstream-bruger skal indsende livscyklusanalyse, før de sælger et produkt?

Downstream-brugernes vurderinger bør sammenkøres, så der ikke foretages dobbeltarbejde.

Godkendelse af meget problematiske stoffer

Overskriften på dette afsnit får læseren til at tro, at man vil godkende meget problematiske stoffer. Det kan ikke være til fordel for mennesker, miljø og sundhed, at der sker en godkendelse af meget problematiske stoffer. Meget problematiske stoffer bør forbydes. Dette afsnit har ingen sammenhæng med den indledning, hvor der står, at Hvidbogens overordnede formål er bæredygtig udvikling.

Hormonforstyrrende stoffer: Hvis Kommissionen vil leve op til ansvaret om at arbejde for en bæredygtig udvikling, må Kommissionen sørge for, at menneskeracen kan overleve. Hvis Kommissionen fortsat accepterer, at hormonforstyrrende stoffer eksisterer på markedet, er det svært at se princippet om bæredygtighed efterlevet.

Allergifremkaldende stoffer: Det koster 29 mia. euro om året i Europa at behandle allergi. Derudover er nogle af disse allergiske mennesker uarbejdsdygtige pga. sygdom. Det vil derfor være i tråd med en bæredygtig udvikling at forbyde meget allergifremkaldende stoffer.

Substitution af farlige kemiske stoffer

Afsnittet bør udbygges nærmere. Der bør stå, hvordan man har tænkt sig at få industrien til at substituere farlige stoffer med mindre farlige stoffer. Dette kunne for eksempel være i form af høje afgifter på farlige stoffer og en økonomisk gevinst ved at bruge ufarlige stoffer.

Befolkningen bør have ret til adgang til oplysninger om de kemiske stoffer, de udsættes for, skriver Kommissionen i Hvidbogen, og det er Forbrugerrådet helt enig i. Der mangler en beskrivelse af, hvilke oplysninger man vil give forbrugerne. Forbrugerrådet foreslår, at der først og fremmest indføres fuld varedeklaration for samtlige kemiske stoffer, der indgår i forbrugerprodukter.

Forbrugerrådet kan ikke støtte, at kommercielt følsomme oplysninger skal beskyttes. Befolkningen har ret til adgang om oplysninger, og industrien vil til en hver tid komme og påstå, at lige præcis deres oplysninger er følsomme oplysninger. Derfor skal det være ens for al industri, at alle oplysninger skal være tilgængelige.

Testkrav på et globalt marked

Importører af kemiske stoffer og kemiske produkter vil blive pålagt at vurdere deres kemikaliers sikkerhed og bære en del af testomkostningerne.

Dette bør ikke kun omfatte importører af stoffer og kemiske produkter, men import af alle produkter. Det er foreslået, at undersøgelser af kemiske stoffers farlige egenskaber, som er udført i USA, skal bruges i EU og omvendt. Forbrugerrådet støtter dette tiltag.

Udviklingslandene

Der står, at udviklingslandene for det meste er importører og ikke eksportører af kemikalier, og at indførelse af undersøgelseskrav i EU vil sikre, at der er foretaget en vurdering af de kemikalier, som udviklingslandene importerer, og som udgør langt størsteparten af deres kemikalieforbrug.

Hvis så godt som ingen stoffer bliver forbudt via en kemikalielov, vil udviklingslandene bruge de samme kemikalier, som de altid har brugt, og de vil måske bruge endnu farligere kemikalier, idet de slet ikke er omfattet af de regler, der gælder i EU.

Det er svært at se, hvilke incitamenter Hvidbogen giver udviklingslandene til at bruge mindre skadelige kemikalier.

Med den store andel af importerede produkter, der findes i Europa, bør EU's kemikaliestrategi også omfatte importerede produkter for at sikre et acceptabelt forbrugerbeskyttelsesniveau.

3. Viden om kemiske stoffer

I dette afsnit bør det indføres, at risikovurdering af kemiske stoffer bør foregå med en computermodel, således at man hurtigt kan få vurderet mange stoffer. Forbrugerrådet kan støtte, at en klassificering udløser en mærkning af stoffet på emballagen, så forbrugeren får oplysning om stoffets egenskaber og vejledning om, hvordan det kan anvendes sikkert.

Der står, at hvis et kemisk stof klassificeres som kræftfremkaldende, mutagent eller reproduktionstoksisk udløser det i dag en begrænset foranstaltning over for forbrugerne. Den nye kemikaliestrategi bør foreslå, at sådanne stoffer forbydes fuldstændig.

3.1. Iboende egenskaber

Det bør beskrives, at hvis man bruger en computermodel til at vurdere, at et stof er farligt, og hvis stoffet derved forbydes, vil det betyde en nedbringelse i antallet af dyreforsøg, fordi det ikke er nødvendigt at bruge dyreforsøg på et stof, der er forbudt.

Tiltag 3B: Undersøgelse af nye og eksisterende stoffer.

Det foreslås, at den nuværende grænse på 10 kg for obligatorisk undersøgelse af stoffer bør sættes op. Dette er Forbrugerrådet uenig i. Alle stoffer bør undersøges, uanset hvilke mængder de produceres i. Det er overordentligt væsentligt for, at de 70.000 stoffer, der bliver brugt i mængder mellem 0 kg og 1 ton, får mulighed for at blive undersøgt for deres risiko.

Tiltag 3E: Krav til stoffer, der markedsføres som bestanddele af produkter.

Dette afsnit er meget problematisk, fordi det beskrives, at hvis legetøj og tekstiler er fremstillet uden for EU, kan de indeholde stoffer, som hverken er undersøgt eller registreret.

Det er uacceptabelt. Forbrugerne vil, hvis det vedtages, være omgivet af ekstremt mange produkter, som indeholder kemiske stoffer, der hverken er undersøgt eller registreret.

3.2 Forskning og validering

Det er vigtigt at udvikle alternative metoder til dyreforsøg. I dette afsnit bør det skrives ind, at benyttelse af computermodel QSAR kan være med til at nedbringe antallet af dyreforsøg.

3.4. Cost/benefit

Det er beskrevet, at administrationsomkostninger ved grundmaterialeundersøgelser skal dækkes gennem en gebyrordning. Hvidbogen mangler en præcision af, hvem der skal betale disse

gebyrer, og hvor store de skal være. Forbrugerrådet foreslår, at gebyrerne skal være af en sådan størrelsesorden, at de dækker de udgifter, som fællesskabet har ved behandlingen af industriens sager, og at industrien betaler, hver gang de søger om anmeldelse af et nyt stof.

Det beskrives også, at systematisk undersøgelse af nye stoffer har vist, at 70% af dem er farlige. Det betyder, at 70% af de 70.000 stoffer, som Hvidbogen foreslår, at man slet ikke skal undersøge, faktisk er farlige for Europas befolkning i et eller andet omfang. I cost/benefit-analysen bør det indgå, at der bruges 29 mia. euro om året i Europa på at behandle allergi, samt at hvis man forbyder sensibiliserende stoffer, vil man på længere sigt have en nedsat omkostning ved behandling af allergi, idet de allergiske sygdomme ikke vil opstå. Dette perspektiv bør indgå i cost/benefit-analysen, således at det tydeligt fremgår, at man ved et forbud mod de farlige kemiske stoffer vil spare mange ressourcer.

4. Et nyt system for kemikaliekontrol - REACH-systemet

Det beskrives, at det kun er eksisterende stoffer og nye stoffer, hvoraf der produceres over 1 ton, som skal registreres. Forbrugerrådet foreslår, at 1 ton slettes.

Det foreslås, at der sker en godkendelse af CMR-stoffer og POP-stoffer. Forbrugerrådet tager stærkt afstand fra, at man godkender brugen af disse stoffer. Disse stoffer skal efter rådets mening forbydes med det samme.

4.1. Registrering

Der er opstillet 7 punkter, som beskriver, hvilke oplysninger registreringsdossieret skal indeholde. Efter Forbrugerrådets opfattelse bør det anføres, at registreringsdossieret også skal indeholde oplysninger om livscyklusanalyse (LCA) og forventet affaldshåndtering.

4.2. Vurdering

I dette afsnit beskrives det, hvordan myndighederne skal vurdere oplysninger, der indgives af industrien. Forbrugerrådet foreslår, at man i dette afsnit beskriver en registreringsafgift, som myndighederne skal have betalt af industrien.

4.3. Godkendelse af meget problematiske stoffer

Som tidligere nævnt bør disse stoffer ikke godkendes, men forbydes. På listen har man skrevet stoffer, som er kræftfremkaldende, mutagene eller reproduktionstoksiske og stoffer med POP-egenskaber. Der bør yderligere tilføjes stoffer med sensibiliserende og hormonforstyrrende egenskaber. I afsnittet skrives det direkte, at myndighederne skal træffe afgørelse inden for en rimelig frist efter indgivelse af en risikovurdering, så stoffet ikke automatisk forbydes, fordi der ikke er givet godkendelse. Forbrugerrådet frygter, at der sker en for rundhåndet godkendelse af CMR-stoffer, POP-stoffer og stoffer med hormonforstyrrende effekt.

Industrien skal spille en proaktiv rolle, og i godkendelsesproceduren er det nødvendigt at udvikle analyseværktøjer til overvågning af eksponeringen. Det er væsentligt at påpege, at industrien bør stå for udviklingen af disse analyseværktøjer, men at myndighederne tager stilling til deres kvalitet.

Som Hvidbogen foreligger det nu, skal hver enkelt producent eller importør søge om registrering af de kemiske stoffer, de anvender, og myndighederne skal lave en risikovurdering af hvert enkelt produkt eller ud fra hver enkelt ansøgning. Det er ikke beskrevet, hvordan myndighederne skal danne sig et realistisk billede af, hvilke kemikalier befolkningen og miljøet udsættes for. Hvis myndighederne kigger på hvert enkelt produkt isoleret, vil man ikke komme til at se på alle de andre steder i det omgivende miljø, hvor forbrugeren bliver udsat for det

pågældende stof. Det er derfor nødvendigt at vurdere udsættelsen for et kemikalie set over alle de produkter, som kemikaliet indgår i.

5.4. Tiltag 5D: Formidling af oplysninger til industrielle og professionelle brugere gennem sikkerhedsdatablade

Her kunne tilføjes et punkt: "Udformning af kemisk deklaration til forbrugere".

6. Tiltag 6C: Oprettelse af en task force, der skal gennemgå de foreliggende data

Det bør beskrives nærmere, at man ved benyttelse af QSAR kan få en lettere og hurtigere klassificering af de kemiske stoffer.

9. Oplysning af offentligheden

Hvidbogen beskriver, at Kommissionen erkender forbrugernes ret til at vælge.

Oplysninger om indhold af kemi bør sætte forbrugerne i stand til at bedømme, om et produkt er bedre end et andet. Hvis forbrugeren skal have nogen mulighed for at vælge, bør det beskrives meget mere konkret i strategien, hvordan man vil mærke produkter, hvis de fx er på Listen over Uønskede Stoffer, OBS-listen eller lignende. Derudover bør der være fuld deklaration på samtlige produkter, hvilket kan indskrives i kapitel 9.

Tiltag 9A: Adgang for interesserede parter til ikke-fortrolige oplysninger i databasen for det nye system

Det skrives, at alle interesserede parter, herunder offentligheden og små og mellemstore virksomheder, bør have adgang til ikke-fortrolige oplysninger i en central database. Det er Forbrugerrådets opfattelse, at alle oplysninger bør være tilgængelige også for forbrugerne.

Venlig hilsen

Heidi Søsted
Cand. pharm.

Miljøstyrelsen
Strandgade 29
1401 København K

Benedicte Federspiel
Dok. FBR Lib:2924.1/ph

24. april 2002

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader

Miljøstyrelsen har med skrivelse af 11. marts 2002 (j.nr. M 111/17-0265) anmodet om Forbrugerrådets eventuelle bemærkninger til forslag til direktiv om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader.

Generelt hilser Forbrugerrådet forslaget velkomment, da det er et vigtigt skridt på vejen til også på dette område at implementere grundsætningen om, at forureneren betaler og af forsigtighedsprincippet.

Forbrugerrådet har noteret sig, at der er tale om et objektivt ansvar for visse typer af erhvervs-virksomheder, mens der for virksomheder, der ikke nævnes i bilag 1, kun er ansvar for culpa.

Direktivet forekommer begrænset i forbindelse med dækningsområdet, og forbrugerorganisationer mener, at også andre slags skader end på biodiversiteten, fx bør person- og tingskader omfattes. Ligeledes bør direktivet udvides til at dække skader på biodiversiteten af GMO.

Forbrugerrådet finder endvidere, at definitionen af miljøskade er for snæver, da den kun omfatter skade på biodiversiteten, vand og jord, men ikke luftforurening. Det er bekymrende, at man i forbindelse med skade på biodiversiteten anvender kvalificerende ord, således at man kræver, at den forvoldte skade defineres som en skade, der medfører en **alvorlig** negativ påvirkning af biodiversitetens bevaringsstatus.

De største problemer i forbindelse med det generelle direktiv om produktansvar har steds været det absolutte krav til påvisning af årsagssammenhæng mellem forureningen og skaden. Der bør i sådanne tilfælde enten være omvendt bevisbyrde, således at forureneren skal påvise, at det ikke er forureningen, der har været skyld i skaden, eller således at bevisbyrden lempes på anden vis.

Det er altid en tilbagevendende problematik i forbindelse med produktansvar, der potentielt kan omfatte skader, der langt vil overstige en virksomheds formåen, at der ikke gøres forsøg på at skabe en sikkerhed for, at erstatningsbeløb reelt kommer til udbetaling. I sådanne situationer

bør der indføres modeller med tvungne forsikringsystemer. Spørgsmålet om forsikring er omtalt i begrundelsen, men direktivforslaget indeholder kun en opfordring til at udtage passende forsikringer. Det fremgår i øvrigt, at der er flere typer forsikringer på området, og at udbuddet ikke er ringe. Med hensyn til forsikringsmulighed for biodiversitet viser Kommissionens undersøgelse, at det heller ikke er et uforsikringsbart område.

Sidst, men ikke mindst, er fastlæggelse af virksomheders miljøansvar et vigtigt element i en grøn markedsøkonomi ved bl.a. at fremme de miljøprogressive virksomheders konkurrenceevne.

Med venlig hilsen

Benedicte Federspiel

Chefkonsulent